UNIT 11 | PENDIDIKAN MORAL TINGKATAN 1 | SESI 2026

Masyarakat Prihatin Alam Terpelihara

Nota, contoh dan 40 objektif

Alam sekitar yang terpelihara menyokong kehidupan manusia, haiwan dan tumbuhan. Dalam unit ini, kamu akan memilih amalan penjagaan yang sesuai, menjelaskan kepentingannya serta meramalkan kesan pengabaian. Kamu juga akan menghuraikan perasaan berdasarkan pengalaman dan melaksanakan aktiviti kecil bersama orang lain secara proaktif serta selamat.

Nama: _____ Kelas: _____

Tarikh: _____

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | KSSM

Latihan asli, bukan soalan rasmi atau ramalan peperiksaan. Tahap soalan dan markah ialah panduan latihan kendiri.

Daripada faham kepada amalan

Amalan Kurangkan pembaziran dan urus bahan dengan betul.	**Kepentingan** Pelihara sumber, habitat dan keselesaan.
Kesan Hubungkan pengabaian dengan akibat munasabah.	**Penglibatan** Ambil inisiatif selamat bersama orang lain.

Pengetahuan, perasaan dan tindakan saling menyokong pertimbangan moral.

Nota dan contoh berlangkah

11.1 Pilih amalan yang menangani punca

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.1

Menjaga alam sekitar melibatkan pilihan harian serta usaha bersama untuk mengurangkan pembaziran dan pencemaran. Kurangkan penggunaan yang tidak perlu sebelum memikirkan guna semula atau kitar semula. Bahan yang boleh dikitar semula bergantung pada penerimaan pusat setempat, jadi semak arahan pengumpulan. Menutup paip selepas digunakan, membawa bekas yang sesuai dan menjaga tumbuhan ialah contoh amalan mudah. Pilih tindakan berdasarkan masalah sebenar, bukan sekadar menghasilkan poster atau membeli barang baharu yang tidak diperlukan.

• Kurangkan penggunaan yang tidak perlu.

• Guna semula barang yang sesuai dan selamat.

• Asingkan bahan mengikut arahan pusat pengumpulan.

• Jimatkan air serta tenaga tanpa mengabaikan keperluan.

Pilih amalan yang menangani punca

Kurang	Guna semula	Kitar semula
Elakkan penggunaan yang tidak perlu.	Manfaatkan barang yang sesuai.	Ikut penerimaan pusat setempat.

Fikirkan keadaan sebenar sebelum memilih tindakan.

Contoh berlangkah: Kelab menyediakan minuman untuk aktiviti pendek.

1. Anggarkan keperluan peserta.

2. Galakkan bekas guna semula yang sesuai.

3. Sediakan tempat mengasingkan bahan yang diterima untuk kitar semula.

Jawapan: Perancangan mengurangkan bahan buangan dari awal.

Elak silap: Menganggap membeli lebih banyak barang berlabel hijau sentiasa mengurangkan pembaziran.

Cuba: Apakah langkah pertama jika masih ada buku nota yang belum digunakan?

Gunakan buku yang ada sebelum membeli buku baharu yang tidak diperlukan.

11.2 Mengapa alam perlu dijaga?

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.2

Penjagaan alam sekitar membantu mengekalkan kebersihan kawasan, melindungi habitat dan menggunakan sumber dengan lebih cermat. Kawasan yang terpelihara juga lebih selesa untuk kegiatan masyarakat. Kepentingan ini tidak terhad kepada manusia pada masa sekarang kerana generasi akan datang turut memerlukan sumber dan persekitaran yang baik. Semasa menghuraikan sebab, hubungkan tindakan dengan manfaat tertentu. Elakkan janji bahawa satu tindakan kecil akan menyelesaikan semua masalah alam; perubahan berterusan memerlukan usaha banyak pihak.

• Persekitaran bersih menyokong keselesaan bersama.

• Habitat penting kepada hidupan.

• Penggunaan cermat mengurangkan pembaziran sumber.

• Generasi akan datang turut mendapat manfaat.

Mengapa alam perlu dijaga?

Hidupan	Sumber	Masa depan
Pelihara habitat.	Gunakan secara cermat.	Fikirkan pengguna selepas kita.

Fikirkan keadaan sebenar sebelum memilih tindakan.

Contoh berlangkah: Penduduk menjaga kebun komuniti tanpa merosakkan kawasan sekeliling.

1. Kenal pasti manfaat kepada tumbuhan dan hidupan kecil.

2. Fikirkan kegunaan ruang kepada penduduk.

3. Hubungkan penjagaan berterusan dengan manfaat masa depan.

Jawapan: Penjagaan membantu mengekalkan ruang hijau yang boleh dinikmati bersama.

Elak silap: Menyatakan kepentingan yang terlalu umum tanpa kaitan dengan tindakan.

Cuba: Mengapa pokok di kawasan sesuai perlu dipelihara?

Pokok menyokong habitat hidupan dan memberi teduhan kepada kawasan tersebut.

11.3 Ramalkan kesan secara munasabah

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.3

Mengabaikan alam sekitar boleh menghasilkan rantaian kesan. Sampah yang dibuang ke dalam longkang boleh menyekat aliran air, manakala kerosakan habitat boleh mengganggu hidupan yang bergantung padanya. Akibat sebenar dipengaruhi keadaan setempat, jadi gunakan ungkapan seperti boleh atau berisiko apabila sesuai. Bezakan pemerhatian dengan ramalan. Ramalan yang baik menerangkan hubungan sebab dan akibat, bukan dakwaan melampau bahawa semua masalah pasti berlaku serta-merta atau hanya berpunca daripada satu tindakan.

• Kenal pasti perbuatan yang menjadi punca.

• Terangkan perubahan yang mungkin berlaku.

• Hubungkan perubahan dengan kesan kepada hidupan atau pengguna.

• Gunakan ramalan munasabah, bukan kepastian melampau.

Ramalkan kesan secara munasabah

Punca	Perubahan	Akibat
Perbuatan atau pengabaian.	Apa yang mungkin terganggu?	Siapakah atau apakah yang terjejas?

Fikirkan keadaan sebenar sebelum memilih tindakan.

Contoh berlangkah: Pengunjung meninggalkan plastik di tepi kolam.

1. Kenal pasti bahan yang ditinggalkan.

2. Fikirkan bagaimana bahan boleh masuk ke dalam air.

3. Ramalkan gangguan kepada kebersihan dan hidupan.

Jawapan: Sampah boleh mencemarkan kawasan dan membahayakan hidupan; tindakan pencegahan perlu.

Elak silap: Menganggap satu bekas kecil yang dibuang tidak boleh menyumbang kepada masalah.

Cuba: Apakah rantaian kesan sampah dalam longkang?

Sampah boleh menghalang aliran air, lalu meningkatkan risiko air melimpah apabila keadaan sesuai.

11.4 Perasaan yang disertai sebab

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.4

Selepas menjaga alam sekitar, seseorang mungkin berasa puas, lega atau bangga kerana usaha itu membawa perubahan yang dapat dilihat. Huraikan perasaan dengan menyebut tindakan dan hasilnya. Ada peserta yang masih bimbang kerana masalah belum selesai, dan perasaan itu juga boleh difahami. Jangan menilai keprihatinan hanya melalui kegembiraan seseorang. Refleksi membantu kamu mengenali sumbangan sendiri, menghargai kerjasama dan menentukan langkah seterusnya untuk menjaga alam secara berterusan.

• Perasaan ialah pengalaman yang boleh berbeza.

• Sebut tindakan dan hasil sebagai sebab.

• Hargai sumbangan peserta lain.

• Gunakan refleksi untuk memperbaiki amalan.

Perasaan yang disertai sebab

Pengalaman	Perasaan	Susulan
Apakah yang dilakukan?	Apakah yang dirasakan dan mengapa?	Apakah usaha seterusnya?

Fikirkan keadaan sebenar sebelum memilih tindakan.

Contoh berlangkah: Kumpulan Lian berjaya mengurangkan sisa kertas tetapi masih ada pembaziran air.

1. Akui kejayaan kecil.

2. Nyatakan kebimbangan yang masih ada.

3. Cadangkan usaha seterusnya bersama guru.

Jawapan: Lian boleh berasa bangga dan masih prihatin terhadap masalah lain pada masa yang sama.

Elak silap: Menganggap rasa bangga membolehkan kita berhenti menjaga alam selepas satu aktiviti.

Cuba: Bagaimanakah rasa puas boleh dihuraikan?

Saya berasa puas kerana kami mengurangkan kertas terbuang dengan menggunakan bahagian kosong.

11.5 Proaktif bersama, bukan mengambil risiko

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.1, 3.4.5

Bersikap proaktif bermaksud mengambil inisiatif yang sesuai sebelum masalah menjadi lebih besar. Remaja boleh mencadangkan audit penggunaan kertas atau menyertai penjagaan tanaman dengan bimbingan orang dewasa. Rancang tugas, libatkan peserta secara adil dan semak hasil yang mudah diperhatikan. Aktiviti alam sekitar tidak memerlukan murid memasuki sungai, menyentuh bahan kimia atau mengutip sisa berbahaya. Apabila menemui bahaya, jauhi kawasan dan maklumkan penjaga atau penyelia. Kerjasama yang selamat membolehkan usaha diteruskan.

- Cadangkan tindakan yang sesuai dengan masalah.
- Dapatkan izin dan bahagikan tugas.
- Laksanakan aktiviti selamat yang boleh diukur.
- Semak hasil dan teruskan amalan yang berguna.

Proaktif bersama, bukan mengambil risiko

Inisiatif	Kerjasama	Hasil
Cadang usaha yang sesuai.	Laksana dengan izin dan bimbingan.	Semak perubahan tanpa mengambil risiko.

Fikirkan keadaan sebenar sebelum memilih tindakan.

Contoh berlangkah: Kelas mahu mengurangkan penggunaan kertas.

1. Dengan izin guru, kumpulkan kertas bersih yang sebelahnya kosong.
2. Sediakan ruang guna semula dan tugaskan penyelaras bergilir.
3. Bandingkan jumlah kertas yang digunakan semula selepas seminggu.

Jawapan: Inisiatif bersama mempunyai tindakan sebenar dan hasil yang boleh disemak.

Elak silap: Mengutip semua jenis sampah tanpa menilai keselamatannya.

Cuba: Apakah tindakan jika ternampak kaca pecah ketika aktiviti?

Jauhi kaca dan maklumkan penyelia untuk tindakan pihak yang sesuai.

Latihan objektif

Pilih satu jawapan terbaik, A, B, C atau D. Setiap soalan membawa 1 markah latihan.

Markah saya: _____ / 40

01. Apakah tindakan mengurangkan penggunaan kertas yang tidak perlu?

A. Membeli buku baharu bagi setiap latihan pendek.

B. Mencetak setiap draf pada kertas baharu.

C. Membuang buku nota yang masih kosong.

D. Menggunakan bahagian kosong kertas bersih untuk draf.

M11Q01 | Asas | 11.1

02. Apakah maksud guna semula dalam amalan menjaga alam?

A. Membakar barang selepas digunakan sekali.

B. Menggunakan semula barang yang masih sesuai dan selamat.

C. Membuang semua barang ke dalam satu bekas.

D. Membeli barang baharu walaupun barang lama masih baik.

M11Q02 | Asas | 11.1

03. Sebelum menghantar bahan untuk kitar semula, apakah yang perlu disemak?

A. Warna pakaian petugas pusat pengumpulan.

B. Jenis bahan dan syarat yang diterima pusat pengumpulan.

C. Bilangan gambar yang boleh dimuat naik.

D. Harga semua barang baharu di kedai.

M11Q03 | Asas | 11.1

04. Apakah contoh amalan menjimatkan air selepas mencuci tangan?

A. Menutup paip dengan sempurna selepas selesai.

B. Membiarkan air mengalir untuk pengguna seterusnya.

C. Mengabaikan paip yang terus menitis tanpa memaklumkan sesiapa.

D. Membuka semua paip supaya ruang kelihatan aktif.

M11Q04 | Asas | 11.1

05. Apakah pilihan yang mengurangkan bahan buangan ketika membawa bekal?

A. Membeli bekas baharu untuk setiap waktu makan.

B. Membuang bekas yang masih baik setiap hari.

C. Membungkus setiap makanan berkali-kali tanpa keperluan.

D. Menggunakan bekas guna semula yang sesuai.

M11Q05 | Asas | 11.1

06. Apakah langkah sesuai jika lampu bilik kosong masih menyala dan murid dibenarkan mematikannya?

A. Membiarkan semua lampu menyala sepanjang hari.

B. Membuka wayar lampu untuk menjimatkan tenaga.

C. Menutup lampu dengan kertas supaya bilik gelap.

D. Mematikan lampu melalui suis yang selamat digunakan.

M11Q06 | Asas | 11.1

07. Apakah amalan yang menjaga tumbuhan di taman?

A. Menggunakan laluan yang disediakan dan tidak merosakkan tanaman.

B. Memetik semua bunga untuk dibawa pulang.

C. Mematahkan dahan untuk bermain.

D. Mengalihkan tanaman tanpa izin pengurusan.

M11Q07 | Asas | 11.1

08. Apakah pilihan terbaik apabila pensel lama masih boleh digunakan?

A. Membakar pensel lama supaya tiada sampah kelihatan.

B. Terus menggunakannya sebelum membeli yang baharu tanpa keperluan.

C. Membuangnya kerana pembungkus pensel baharu lebih cantik.

D. Membeli banyak pensel baharu untuk menunjukkan keprihatinan alam.

M11Q08 | Asas | 11.1

09. Apakah kepentingan menjaga habitat haiwan?

A. Menghalang semua manusia menggunakan kawasan hijau.

B. Memastikan semua haiwan boleh dipelihara di rumah.

C. Membantu mengekalkan tempat hidup dan sumber keperluan hidupan.

D. Menjamin setiap haiwan sentiasa berada di tempat sama.

M11Q09 | Asas | 11.2

10. Mengapakah penggunaan sumber perlu cermat?

A. Semua sumber boleh diganti serta-merta tanpa usaha.

B. Hanya keluarga berada memerlukan sumber.

C. Sumber diperlukan sekarang dan oleh generasi akan datang.

D. Penggunaan cermat bermaksud tidak menggunakan apa-apa langsung.

M11Q10 | Asas | 11.2

11. Apakah manfaat kawasan riadah yang bersih?

A. Pengguna dapat menjalankan kegiatan dengan lebih selesa.

B. Pengguna bebas meninggalkan sampah kerana kawasan asalnya bersih.

C. Petugas tidak perlu membuat penyelenggaraan lagi.

D. Semua masalah masyarakat pasti selesai.

M11Q11 | Asas | 11.2

12. Mengapakah pokok di kawasan yang sesuai perlu dipelihara?

A. Pokok hanya berguna jika boleh dijual.

B. Pokok boleh memberi teduhan dan menyokong habitat hidupan.

C. Setiap pokok menjamin tiada banjir berlaku.

D. Semua pokok mesti ditanam di tengah laluan.

M11Q12 | Asas | 11.2

13. Apakah kepentingan mengurangkan pembaziran makanan?

A. Menghargai sumber dan usaha yang digunakan untuk menyediakan makanan.

B. Membolehkan semua makanan disimpan tanpa had masa.

C. Menghapuskan keperluan merancang hidangan.

D. Memaksa seseorang makan melebihi keperluannya.

M11Q13 | Asas | 11.2

14. Mengapakah menjaga alam merupakan tanggungjawab bersama?

A. Kesan penggunaan dan pencemaran boleh melibatkan ramai pihak.

B. Setiap tindakan individu langsung tidak memberi kesan.

C. Hanya petugas pembersihan menggunakan alam sekitar.

D. Masyarakat hanya perlu bertindak selepas semua kawasan rosak.

M11Q14 | Asas | 11.2

15. Apakah manfaat mengasingkan bahan yang diterima untuk kitar semula?

A. Menjadikan semua sampah tidak berbahaya.

B. Memastikan semua bahan pasti dikitar semula di setiap tempat.

C. Menggantikan keperluan mengurangkan pembelian.

D. Memudahkan pengurusan bahan mengikut saluran yang sesuai.

M11Q15 | Asas | 11.2

16. Apakah kepentingan memelihara alam kepada generasi akan datang?

A. Mereka sahaja bertanggungjawab membaiki semua kerosakan sekarang.

B. Mereka tidak akan menggunakan sumber alam.

C. Kepentingan mereka membenarkan keperluan hari ini diabaikan sepenuhnya.

D. Mereka turut memerlukan sumber dan persekitaran yang baik.

M11Q16 | Asas | 11.2

17. Sampah terkumpul dalam longkang. Apakah kesan yang munasabah?

A. Aliran air boleh terganggu dan risiko limpahan boleh meningkat.

B. Semua rumah pasti tenggelam pada hari itu.

C. Longkang menjadi lebih luas dengan sendirinya.

D. Sampah membantu air mengalir lebih cepat.

M11Q17 | Faham | 11.3

18. Apakah kesan membuang plastik di tepi sungai?

A. Plastik pasti hilang tanpa meninggalkan kesan.

B. Sungai menjadi lebih sesuai untuk pembuangan seterusnya.

C. Plastik boleh terbawa ke air dan mengganggu hidupan serta kebersihan.

D. Semua plastik bertukar menjadi makanan ikan.

M11Q18 | Faham | 11.3

19. Jika tumbuhan di satu habitat dirosakkan, apakah akibat yang mungkin berlaku?

A. Habitat akan pulih sepenuhnya pada hari yang sama.

B. Kerosakan tidak mungkin menjejaskan haiwan.

C. Semua hidupan pasti berpindah ke tempat yang lebih baik.

D. Hidupan yang bergantung padanya boleh kehilangan tempat atau sumber keperluan.

M11Q19 | Faham | 11.3

20. Air dibiarkan mengalir tanpa digunakan. Apakah kesan paling langsung?

A. Air dibazirkan tanpa memenuhi keperluan.

B. Semua sumber air negara habis serta-merta.

C. Pengguna lain pasti tidak memerlukan air.

D. Paip menjadi lebih tahan lama.

M11Q20 | Faham | 11.3

21. Mengapakah pembelian berlebihan boleh menambah masalah bahan buangan?

A. Setiap pembelian menghapuskan penggunaan sumber.

B. Barang yang tidak diperlukan mungkin tidak digunakan lalu dibuang.

C. Barang yang tidak digunakan tidak memerlukan penyimpanan.

D. Semua barang baharu mesti berbahaya.

M11Q21 | Faham | 11.3

22. Apakah kelemahan ramalan Satu sampah ini pasti menyebabkan seluruh bandar banjir?

A. Ramalan itu membuktikan sampah tidak memberi kesan.

B. Ramalan itu memberi arahan pengasingan yang lengkap.

C. Ramalan itu terlalu berhati-hati tentang kesan sampah.

D. Ramalan itu membuat kepastian melampau tanpa mempertimbangkan faktor lain.

M11Q22 | Faham | 11.3

23. Jika kawasan hijau sentiasa dipijak di luar laluan, apakah kesan yang mungkin berlaku?

A. Semua tanaman tumbuh lebih cepat kerana dipijak.

B. Laluan rasmi tidak lagi diperlukan.

C. Tanaman boleh rosak dan kawasan menjadi kurang terpelihara.

D. Kerosakan tidak memberi kesan kepada pengguna lain.

M11Q23 | Faham | 11.3

24. Mengapakah meninggalkan sampah selepas berkelah menjejaskan orang lain?

A. Pengguna seterusnya mesti membawa semua sampah pulang sendiri.

B. Pengguna seterusnya menghadapi kawasan kotor dan kerja pembersihan bertambah.

C. Sampah menjadi milik alam apabila ditinggalkan.

D. Pengunjung tidak lagi bertanggungjawab selepas keluar.

M11Q24 | Faham | 11.3

25. Apakah huraian perasaan selepas berjaya menggunakan semula kertas?

A. Saya puas kerana tidak perlu menjaga alam lagi.

B. Saya puas kerana semua pembaziran dunia sudah berhenti.

C. Saya puas kerana orang lain mesti memuji saya.

D. Saya puas kerana kertas yang masih baik dimanfaatkan untuk draf.

M11Q25 | Faham | 11.4

26. Seorang peserta masih bimbang selepas aktiviti kebersihan. Apakah respons sesuai?

A. Katakan dia mesti gembira kerana aktiviti sudah tamat.

B. Anggap dia tidak menyayangi alam.

C. Minta dia membersihkan kawasan berbahaya seorang diri.

D. Dengar sebabnya dan bincang usaha susulan yang selamat.

M11Q26 | Faham | 11.4

27. Bagaimanakah rasa bangga selepas menjaga tanaman boleh ditunjukkan secara sederhana?

A. Menghargai kerjasama dan meneruskan jadual penjagaan.

B. Berhenti menjaga tanaman kerana sudah menerima pujian.

C. Mendakwa tanaman hidup hanya kerana seorang peserta.

D. Menghina kumpulan yang belum menyertai.

M11Q27 | Faham | 11.4

28. Apakah jawapan refleksi yang paling lengkap?

A. Saya lega kerana semua orang kini wajib berasa sama.

B. Saya lega kerana boleh membuang sampah di tempat lain.

C. Saya lega kerana ruang lebih bersih dan mahu mengurangkan sampah dari awal.

D. Saya lega, tanpa perlu menerangkan sebab.

M11Q28 | Faham | 11.4

29. Apakah pernyataan paling tepat tentang perasaan menjaga alam?

A. Peserta yang penat tidak mungkin prihatin.

B. Perasaan hanya boleh dinyatakan oleh ketua kumpulan.

C. Seseorang boleh berasa bangga dengan kemajuan dan masih bimbang tentang masalah lain.

D. Semua peserta perlu ketawa sepanjang aktiviti.

M11Q29 | Faham | 11.4

30. Mengapakah menyatakan sebab penting ketika menerangkan perasaan?

A. Sebab menggantikan keperluan melakukan aktiviti.

B. Sebab membolehkan seseorang mereka-reka sumbangan.

C. Sebab memastikan semua orang mempunyai pengalaman yang sama.

D. Sebab menunjukkan hubungan antara pengalaman dengan perasaan.

M11Q30 | Faham | 11.4

31. Kumpulan berjaya mengurangkan sisa tetapi hasilnya kecil. Apakah respons seimbang?

A. Menganggap usaha kecil langsung tidak bernilai.

B. Menyalahkan peserta yang berbeza pendapat.

C. Menghargai kemajuan dan menilai cara memperbaiki usaha.

D. Mendakwa semua masalah sudah diselesaikan.

M11Q31 | Faham | 11.4

32. Siti gembira selepas berkebun bersama jiran. Apakah sebab yang paling berkait dengan penjagaan alam?

A. Siti tidak perlu membantu pada masa depan.

B. Mereka menjaga tanaman bersama dan melihat kawasan lebih terurus.

C. Siti mendapat hak memiliki semua tanaman komuniti.

D. Jiran lain mesti mengikut semua arahan Siti.

M11Q32 | Faham | 11.4

33. Kelas mahu mengurangkan kertas terbuang sebelum membeli bekas baharu. Langkah awal terbaik ialah apa?

A. Mengumpul semua dokumen termasuk maklumat peribadi untuk draf.

B. Semak punca pembaziran dan guna kertas bersih yang sebelahnya kosong dengan izin guru.

C. Terus membeli banyak bekas berlabel hijau.

D. Menghasilkan poster dahulu tanpa menyemak penggunaan kertas.

M11Q33 | Aplikasi | 11.5

34. Kelab ingin menghantar bahan ke pusat kitar semula yang baharu. Apakah keutamaan sebelum pengumpulan?

A. Pilih tarikh bergambar sebelum mengetahui syarat pusat.

B. Minta setiap murid membawa apa sahaja sebanyak mungkin.

C. Semak bahan yang diterima dan sediakan panduan pengasingan.

D. Timbang semua sampah tanpa membezakan jenisnya.

M11Q34 | Aplikasi | 11.5

35. Semasa aktiviti diselia, murid nampak kaca pecah di luar kawasan tugas. Apakah keutamaan?

A. Jauhi kaca dan beritahu penyelia untuk tindakan pihak sesuai.

B. Ambil gambar dari dekat sebelum memaklumkan sesiapa.

C. Terus membersihkan kawasan tugas sambil merahsiakan kaca.

D. Alihkan kaca dengan tangan agar orang lain tidak terpijak.

M11Q35 | Aplikasi | 11.5

36. Program guna semula bermula baik tetapi tidak diteruskan. Apakah penambahbaikan paling sesuai?

A. Tetapkan tugas bergilir dan semak hasil ringkas bersama guru.

B. Tambah slogan baharu tanpa membincangkan pelaksanaan.

C. Berikan semua tugas kepada seorang murid yang rajin.

D. Ukur kejayaan hanya melalui bilangan gambar hari pertama.

M11Q36 | Aplikasi | 11.5

37. Kumpulan mahu menjaga tanaman tetapi hanya ada masa singkat selepas kelas. Rancangan manakah paling praktikal?

A. Sediakan majlis pelancaran sahaja kerana lebih cepat.

B. Pilih kawasan jauh tanpa memaklumkan penjaga.

C. Pilih beberapa tanaman yang dibenarkan dan susun giliran penjagaan dengan penyelia.

D. Tanam sebanyak mungkin dahulu lalu fikir penjagaan kemudian.

M11Q37 | Aplikasi | 11.5

38. Apakah bukti paling berguna untuk menilai usaha mengurangkan pembaziran kertas?

A. Harga bekas kertas yang paling mahal.

B. Jumlah peserta yang menyukai foto aktiviti.

C. Catatan bilangan helaian yang digunakan semula dan pemerhatian amalan sepanjang minggu.

D. Bilangan poster yang dicetak tanpa melihat penggunaan.

M11Q38 | Aplikasi | 11.5

39. Murid mencadangkan pembersihan tebing sungai, tetapi kawasan licin dan tiada penyelia. Apakah pilihan terbaik?

A. Masuk ke kawasan itu sebentar untuk mengambil gambar dahulu.

B. Tangguhkan kerja di situ dan bincang aktiviti alternatif yang selamat dengan guru.

C. Teruskan dengan kumpulan kecil supaya lebih mudah bergerak.

D. Minta murid paling berani membuat kerja utama.

M11Q39 | Aplikasi | 11.5

40. Dua cadangan diterima: membeli hiasan baharu atau menggunakan bahan sedia ada yang selamat. Jika matlamatnya mengurangkan penggunaan sumber, apakah pilihan utama?

A. Beli semua hiasan baharu kerana labelnya berwarna hijau.

B. Gunakan bahan sedia ada yang sesuai dan semak keperluan tambahan sahaja.

C. Gunakan bahan sedia ada walaupun tajam dan berbahaya.

D. Pilih hiasan paling mahal supaya kelihatan serius.

M11Q40 | Aplikasi | 11.5

Jawapan dan penerangan

01 D	**02 B**	**03 B**	**04 A**	**05 D**	**06 D**	**07 A**	**08 B**
09 C	**10 C**	**11 A**	**12 B**	**13 A**	**14 A**	**15 D**	**16 D**
17 A	**18 C**	**19 D**	**20 A**	**21 B**	**22 D**	**23 C**	**24 B**
25 D	**26 D**	**27 A**	**28 C**	**29 C**	**30 D**	**31 C**	**32 B**
33 B	**34 C**	**35 A**	**36 A**	**37 C**	**38 C**	**39 B**	**40 B**

01. D | Menggunakan bahagian kosong kertas bersih untuk draf.

Menggunakan bahagian kosong kertas yang sesuai mengurangkan keperluan kertas baharu. Semak dahulu bahawa kertas bersih dan tidak mengandungi maklumat peribadi yang patut dilindungi.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.1

02. B | Menggunakan semula barang yang masih sesuai dan selamat.

Guna semula memanjangkan kegunaan barang yang masih sesuai dan selamat. Amalan ini boleh mengurangkan pembaziran, tetapi tidak bermaksud semua barang boleh digunakan semula tanpa pertimbangan.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.1

03. B | Jenis bahan dan syarat yang diterima pusat pengumpulan.

Semakan jenis bahan dan syarat pengumpulan membantu pengasingan yang betul. Tidak semua bahan diterima di setiap pusat, jadi label umum sahaja belum mencukupi.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.1

04. A | Menutup paip dengan sempurna selepas selesai.

Menutup paip selepas selesai mengurangkan air yang mengalir tanpa kegunaan. Jika terdapat kebocoran atau kerosakan, maklumkan kepada pihak yang sesuai untuk tindakan lanjut.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.1

05. D | Menggunakan bekas guna semula yang sesuai.

Bekas guna semula yang sesuai boleh mengurangkan pembungkus sekali guna. Pilihan perlu mengambil kira kebersihan dan keperluan sebenar, bukannya membeli bekas baharu secara berlebihan.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.1

06. D | Mematikan lampu melalui suis yang selamat digunakan.

Mematikan lampu yang tidak diperlukan melalui suis yang selamat mengurangkan pembaziran tenaga. Murid tidak perlu mengubah pendawaian atau menutup lampu dengan bahan lain.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.1

07. A | Menggunakan laluan yang disediakan dan tidak merosakkan tanaman.

Mengikuti laluan dan membiarkan tanaman tumbuh membantu mengekalkan ruang hijau. Memetik, mematahkan atau mengalihkan tanaman tanpa izin boleh menjejaskan tumbuhan serta pengguna lain.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.1

08. B | Terus menggunakannya sebelum membeli yang baharu tanpa keperluan.

Menggunakan barang yang masih berfungsi mengelakkan pembelian dan pembuangan yang tidak perlu. Keprihatinan alam tidak diukur melalui jumlah barang baharu atau hilangnya sampah daripada pandangan.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.1

09. C | Membantu mengekalkan tempat hidup dan sumber keperluan hidupan.

Habitat menyediakan ruang dan keperluan kepada hidupan yang bergantung padanya. Penjagaannya menyokong kehidupan tersebut tanpa bermaksud semua haiwan perlu dipindahkan ke rumah manusia.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.2

10. C | Sumber diperlukan sekarang dan oleh generasi akan datang.

Penggunaan cermat mengurangkan pembaziran sambil memenuhi keperluan sebenar. Ia mengambil kira pengguna masa kini dan masa depan, bukan melarang semua penggunaan sumber.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.2

11. A | Pengguna dapat menjalankan kegiatan dengan lebih selesa.

Kebersihan menjadikan ruang riadah lebih selesa untuk masyarakat. Manfaat ini perlu dikekalkan melalui penjagaan berterusan dan tidak bermakna semua masalah atau tugas penyelenggaraan tamat.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.2

12. B | Pokok boleh memberi teduhan dan menyokong habitat hidupan.

Pokok di tempat yang sesuai boleh memberi teduhan serta menyokong habitat. Penanaman tetap memerlukan pertimbangan lokasi dan tidak menjamin semua masalah alam akan hilang.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.2

13. A | Menghargai sumber dan usaha yang digunakan untuk menyediakan makanan.

Mengurangkan pembaziran menghargai sumber serta usaha penyediaan. Cara yang sesuai termasuk merancang jumlah hidangan, bukannya memaksa orang makan berlebihan atau mengabaikan kesesuaian makanan.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.2

14. A | Kesan penggunaan dan pencemaran boleh melibatkan ramai pihak.

Alam sekitar dikongsi oleh masyarakat dan hidupan lain, jadi kesan tindakan boleh meluas. Kerjasama diperlukan untuk mencegah masalah serta mengekalkan manfaat kepada pelbagai pihak.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.2

15. D | Memudahkan pengurusan bahan mengikut saluran yang sesuai.

Pengasingan yang mengikut penerimaan setempat membantu pengurusan bahan melalui saluran sesuai. Ia tidak menjamin semua sampah boleh dikitar semula atau menggantikan usaha mengurangkan penggunaan.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.2

16. D | Mereka turut memerlukan sumber dan persekitaran yang baik.

Generasi akan datang turut bergantung pada sumber serta alam yang terpelihara. Tanggungjawab masa kini ialah menggunakan secara cermat sambil memenuhi keperluan sebenar dengan munasabah.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.2

17. A | Aliran air boleh terganggu dan risiko limpahan boleh meningkat.

Sampah boleh menghalang aliran air dan menyumbang kepada limpahan dalam keadaan tertentu. Kesan sebenar dipengaruhi faktor setempat, jadi ramalan tidak wajar dibuat secara mutlak.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.3

18. C | Plastik boleh terbawa ke air dan mengganggu hidupan serta kebersihan.

Plastik di tepi sungai boleh dibawa angin atau air ke dalam sungai. Bahan buangan itu menjejaskan kebersihan dan boleh membahayakan hidupan yang terdedah kepadanya.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.3

19. D | Hidupan yang bergantung padanya boleh kehilangan tempat atau sumber keperluan.

Tumbuhan merupakan sebahagian daripada habitat yang menyokong pelbagai hidupan. Kerosakannya boleh mengganggu tempat berlindung atau sumber keperluan, dan pemulihan tidak semestinya berlaku serta-merta.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.3

20. A | Air dibazirkan tanpa memenuhi keperluan.

Air yang mengalir tanpa kegunaan merupakan pembaziran sumber. Pernyataan itu menjelaskan kesan langsung tanpa membuat dakwaan bahawa semua bekalan akan habis serta-merta.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.3

21. B | Barang yang tidak diperlukan mungkin tidak digunakan lalu dibuang.

Pembelian berlebihan boleh menghasilkan barang tidak digunakan dan akhirnya dibuang. Masalahnya ialah pembaziran serta pengurusan bahan, bukannya menganggap setiap barang baharu semestinya berbahaya.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.3

22. D | Ramalan itu membuat kepastian melampau tanpa mempertimbangkan faktor lain.

Sampah boleh menyumbang kepada saliran tersumbat, tetapi banjir dipengaruhi pelbagai faktor. Ramalan menyeluruh yang pasti daripada satu objek melampaui bukti yang diberikan.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.3

23. C | Tanaman boleh rosak dan kawasan menjadi kurang terpelihara.

Pijakan berulang di kawasan tanaman boleh merosakkannya dan menjejaskan ruang hijau. Menggunakan laluan yang disediakan membantu mengurangkan gangguan serta menjaga keselesaan pengguna lain.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.3

24. B | Pengguna seterusnya menghadapi kawasan kotor dan kerja pembersihan bertambah.

Sampah yang ditinggalkan mengurangkan keselesaan pengguna seterusnya dan menambah kerja pembersihan. Pengunjung tetap bertanggungjawab mengurus bahan buangan melalui tempat serta cara yang sesuai.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.3

25. D | Saya puas kerana kertas yang masih baik dimanfaatkan untuk draf.

Rasa puas munasabah apabila kertas yang masih sesuai digunakan semula. Huraian itu menghargai hasil sebenar tanpa melebih-lebihkan kesan atau menuntut pujian daripada orang lain.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.4

26. D | Dengar sebabnya dan bincang usaha susulan yang selamat.

Kebimbangan mungkin berkait dengan masalah yang masih ada. Mendengar dan merancang susulan mengiktiraf perasaan peserta sambil mencari tindakan selamat, tanpa memaksa satu reaksi tertentu.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.4

27. A | Menghargai kerjasama dan meneruskan jadual penjagaan.

Penghargaan kepada kerjasama dan penjagaan berterusan menunjukkan kebanggaan yang sederhana. Kejayaan tidak patut digunakan untuk mengambil semua kredit, menghina orang lain atau menghentikan tanggungjawab.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.4

28. C | Saya lega kerana ruang lebih bersih dan mahu mengurangkan sampah dari awal.

Refleksi itu menghubungkan perasaan dengan perubahan ruang dan cadangan pencegahan. Ia menunjukkan pemahaman yang lebih jelas daripada satu perkataan atau pemindahan masalah ke tempat lain.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.4

29. C | Seseorang boleh berasa bangga dengan kemajuan dan masih bimbang tentang masalah lain.

Perasaan bangga dan bimbang boleh wujud serentak kerana kejayaan serta masalah yang tinggal. Reaksi berbeza tidak menentukan tahap keprihatinan seseorang secara mudah.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.4

30. D | Sebab menunjukkan hubungan antara pengalaman dengan perasaan.

Sebab membantu pembaca memahami mengapa perasaan itu timbul dalam situasi tertentu. Huraian perlu jujur dan tidak menggantikan tindakan sebenar atau menyeragamkan pengalaman semua orang.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.4

31. C | Menghargai kemajuan dan menilai cara memperbaiki usaha.

Menghargai kemajuan sambil mencari pembaikan membantu motivasi yang munasabah. Hasil kecil tetap berguna, tetapi tidak perlu dibesar-besarkan atau dijadikan alasan menyalahkan peserta lain.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.4

32. B | Mereka menjaga tanaman bersama dan melihat kawasan lebih terurus.

Kegembiraan boleh dikaitkan dengan kerjasama serta tanaman yang lebih terurus. Aktiviti bersama tidak memberikan pemilikan peribadi atau membebaskan seseorang daripada penjagaan seterusnya.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.4

33. B | Semak punca pembaziran dan guna kertas bersih yang sebelahnya kosong dengan izin guru.

Semakan punca dan penggunaan kertas yang sesuai menangani pembaziran dari awal. Poster atau bekas mungkin membantu kemudian, tetapi dokumen peribadi tidak patut dijadikan draf umum.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.1

34. C | Semak bahan yang diterima dan sediakan panduan pengasingan.

Semakan penerimaan memastikan bahan yang dikumpulkan boleh diserahkan melalui saluran sesuai. Mengumpul sebanyak mungkin tanpa panduan boleh menghasilkan campuran yang sukar atau tidak diterima.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.1

35. A | Jauhi kaca dan beritahu penyelia untuk tindakan pihak sesuai.

Menjauh dan memaklumkan penyelia membantu bahaya diurus dengan selamat. Kerja boleh diteruskan di kawasan sesuai selepas panduan diberikan, bukan dengan mengabaikan atau menyentuh kaca.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.1

36. A | Tetapkan tugas bergilir dan semak hasil ringkas bersama guru.

Tugas bergilir dan semakan berkala membantu amalan diteruskan secara adil. Slogan serta gambar boleh menyokong kesedaran, tetapi tidak menggantikan pengurusan tanggungjawab sebenar.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.1

37. C | Pilih beberapa tanaman yang dibenarkan dan susun giliran penjagaan dengan penyelia.

Skala kecil dengan giliran dan bimbingan sesuai dengan masa yang ada. Jumlah tanaman yang banyak atau pelancaran sahaja tidak menjamin penjagaan dapat diteruskan.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.1

38. C | Catatan bilangan helaian yang digunakan semula dan pemerhatian amalan sepanjang minggu.

Catatan penggunaan semula dan pemerhatian amalan menunjukkan perubahan yang berkait dengan pembaziran. Poster, tanda suka dan harga bekas tidak mengukur hasil tersebut secara langsung.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.1

39. B | Tangguhkan kerja di situ dan bincang aktiviti alternatif yang selamat dengan guru.

Kawasan licin tanpa penyeliaan tidak sesuai untuk aktiviti murid. Menangguhkan dan memilih alternatif bersama guru mengekalkan tujuan menjaga alam tanpa mengambil risiko yang tidak perlu.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.1

40. B | Gunakan bahan sedia ada yang sesuai dan semak keperluan tambahan sahaja.

Bahan sedia ada yang sesuai mengurangkan pembelian tanpa keperluan dan penggunaan sumber. Keselamatan tetap penting, jadi bahan tajam atau berbahaya tidak wajar digunakan semata-mata untuk guna semula.

Skop unit buku teks KPM hlm. 123-134 | Rujukan 3.4.1

Amal dan renung

Sudut guna semula kertas

Dengan izin guru atau penjaga, sediakan sudut kecil untuk kertas bersih yang masih boleh digunakan.

SP 3.4.4, 3.4.5

1. Pilih kertas bersih tanpa maklumat peribadi dan pastikan satu bahagian masih kosong.
2. Sediakan label serta ajak keluarga atau rakan menggunakan kertas itu untuk draf.
3. Selepas beberapa hari, kira helaian yang digunakan semula dan bincangkan hasil bersama.

Aktiviti ini bukan ujian atau penentuan tahap penguasaan.

Catat pengalaman sebenar selepas mencuba. Jangan tulis maklumat peribadi orang lain. Kuiz dan catatan ini bukan penentuan tahap penguasaan PBD.

Apakah inisiatif yang saya ambil?

Bagaimanakah perasaan saya tentang hasilnya?

Apakah perubahan yang boleh menjadikan amalan ini berterusan?

Sumber dan skop

DSKP KSSM Pendidikan Moral Tingkatan 1, KPM/BPK, BPK 2015, Terbitan 2016, ISBN 978-967-420-135-7. Buku teks KPM/DBP, Cetakan Pertama 2016, ISBN 978-983-49-1121-8. Tahun 2026 ialah sesi murid, bukan edisi buku teks baharu.

DSKP KPM, salinan rujukan | Buku teks KPM, salinan rujukan

Latihan asli berbantu AI untuk murid sesi 2026. Bukan edisi buku teks baharu, soalan rasmi, ramalan atau pengesahan KPM. Markah ialah panduan latihan, bukan skema peperiksaan. Jawapan lain yang berasas dan relevan boleh diterima. Semakan guru bebas belum dibuat. © 2026 LauPeh, setakat hak yang boleh dilindungi.